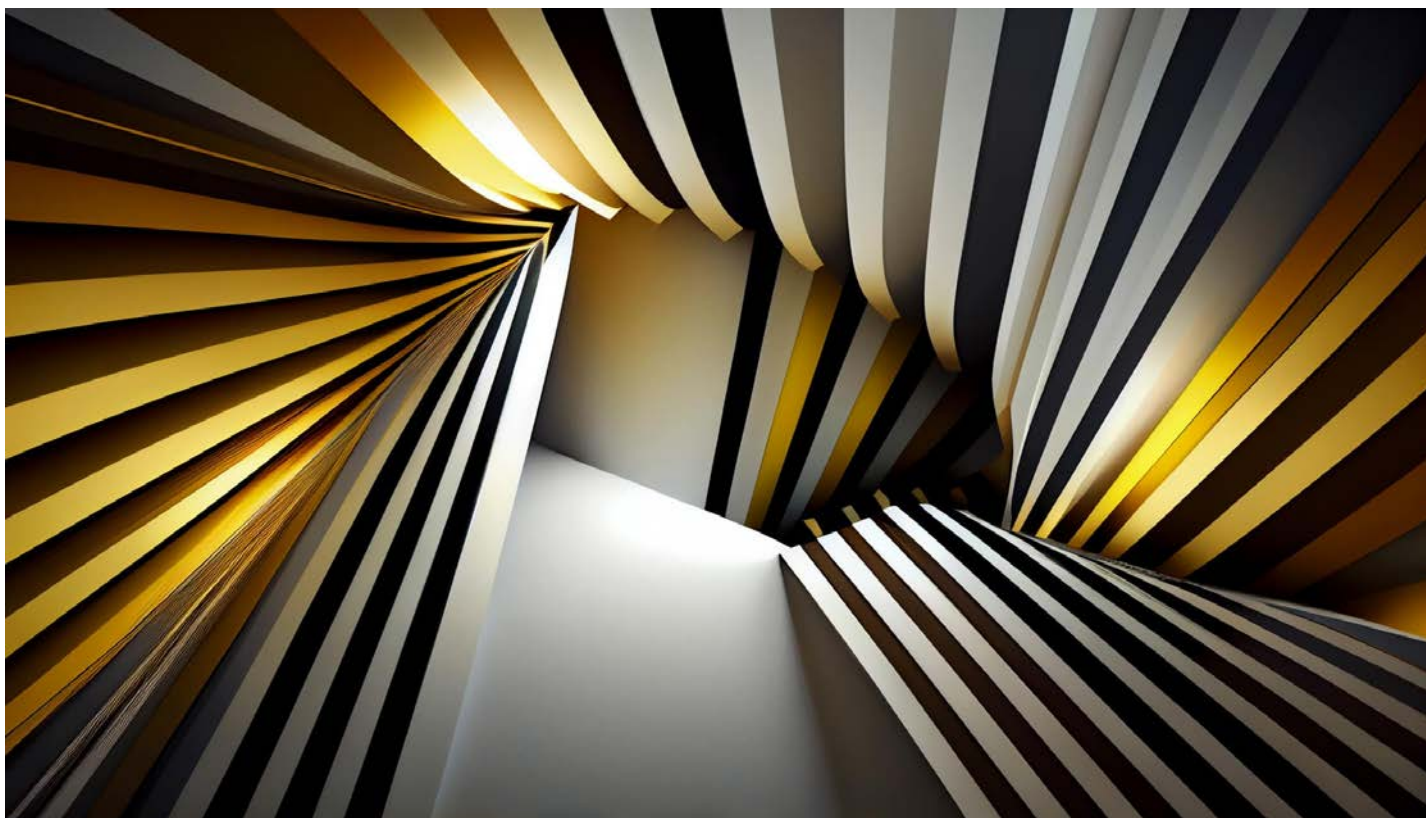

Vörös István

AZ EGYETEMSZIGET

2023-09-08 | **VERS, VERSCIKLUS**

1

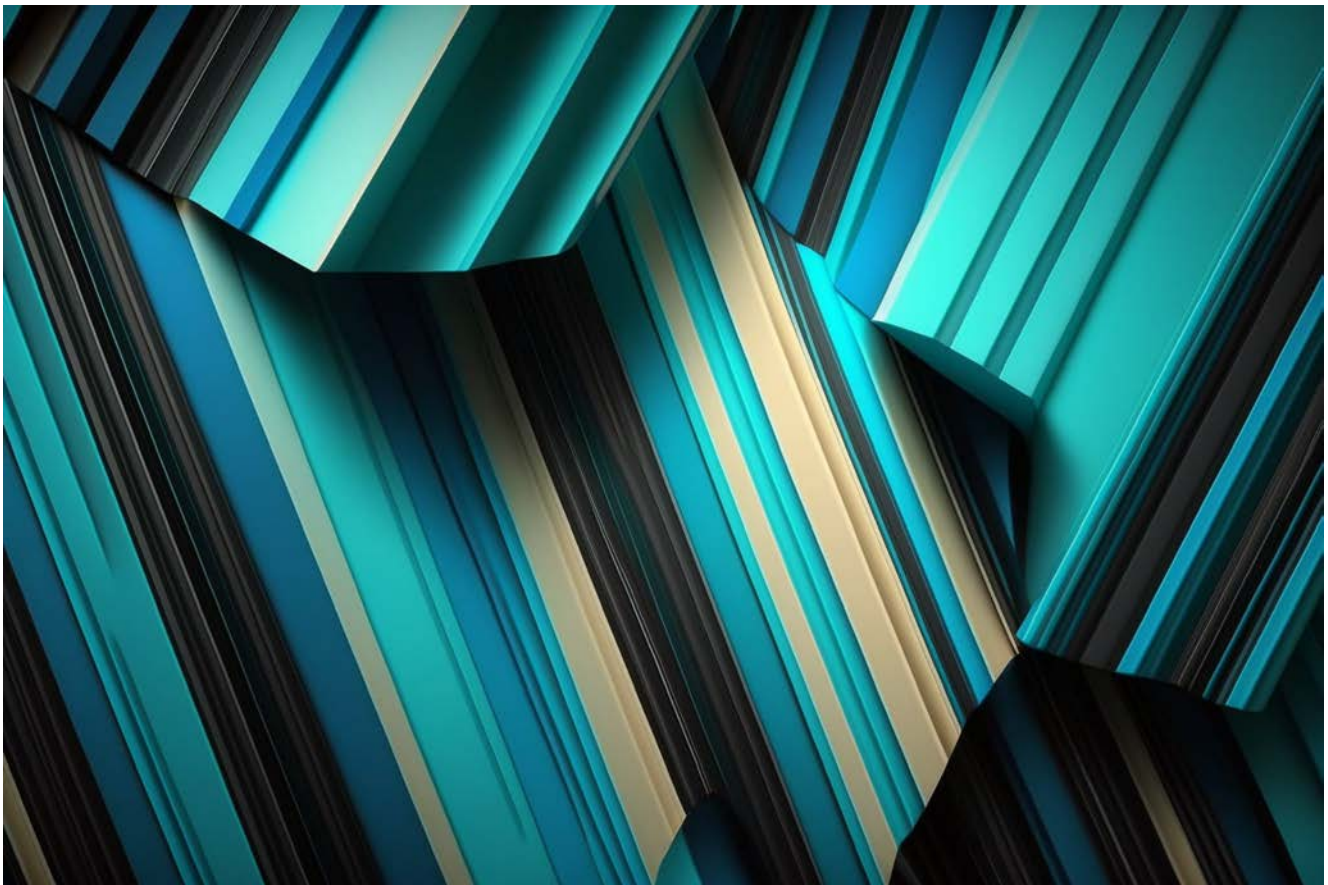
A FELSZABADULÁS UTÁN

A 300 éves iskolát
újra kellett alapítani, most,
hogy a barbárok kimentek.
Igaz, a kis sziget Rómához került,
de a rómaiak szerettek úgy tenni,

mintha valamiképp görögök
lennének. Pedig valamiképp
se azok, és semmiképp se.

Az iskolához külön tengeri
kikötő épült, ahová eleinte egy
teherhajó hordta a diákokat
és tanárokat a szemközti félsziget
nagyvárosából, mely már több száz éve
római fennhatóság alatt állt.
A korábban halászbárkának
használt tákolmány óránként fordult.

A tanítás görög romok között
indult, ahol addig a megszálló
barbárok lusta katonái laktak.
Rengeteg mocskot kellett eltakarítani
utánuk. Használhatatlan pajzsok,
nyíl lyuggatta páncélingek,
kiszáradt saruk, levágott női ujjak,
megromlott ételek, patkánycsontváz,
bölcshöz szánt iratok perzsául,
jelentések foszlányai, melyek a rómaiakon
és a görögökön gúnyolódtak.

2

TÉVTANOK

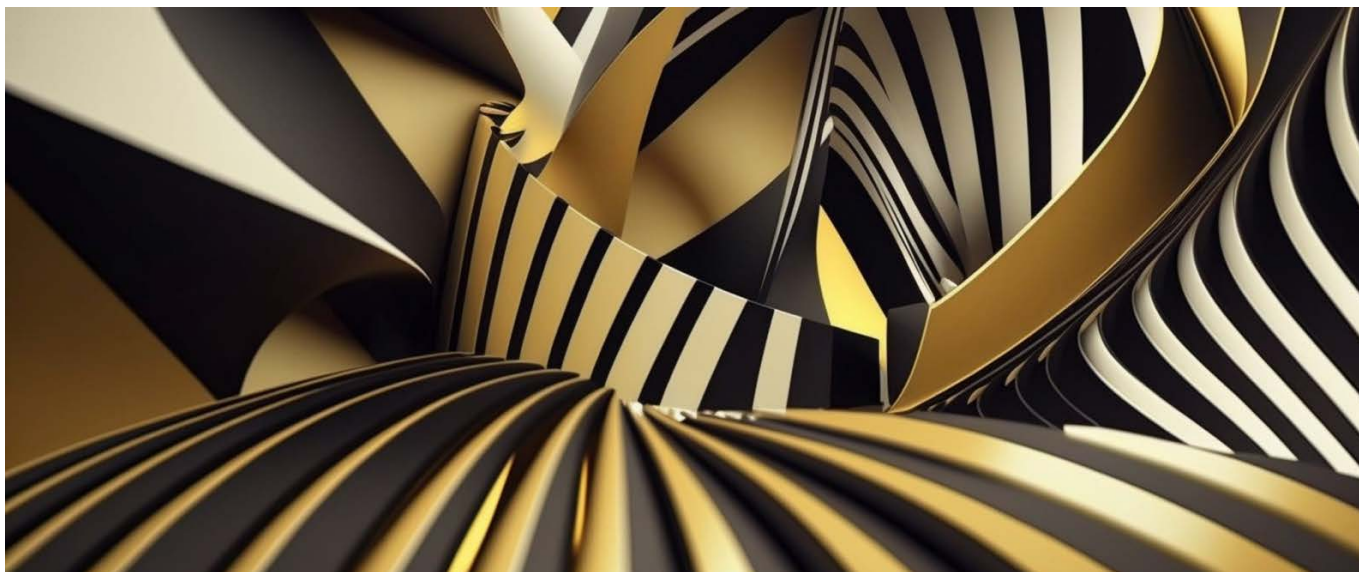
Ezt az iskolát állítólag Arisztotelész alapította, de mindannyian tudjuk, hogy Arisztotelész kitalált alak, ám még, mint ilyen se járt erre soha.

Az első felújított kaszárnyaépületben szobrot kapott, és külön szeminárium indult művei tanulmányozására.

Hogy lehet, hogy nem élt, kérdezte egy diák, ha egyszer művei vannak?

Alighanem más írta a műveket,
felelte a tanár, aki igyekezett hasonlítani
arra a szoborra, az arcát néha óvatosan
bronzporral hintette meg.

A diák erre megnyugodott:
Akkor az a más volt Arisztotelész.

3

MUNKÁBA ÁLLNI

Amikor a fiatal irodalmárt
rég tanára meghívta tanítani,
nem sok kedve volt az egészhez.
Persze szétvetette a büszkeség,
de ez nem elég hétről hétre
az aprómunka elviseléséhez.

Átzötykölődött a tengerszoroson
a menetrend szerinti bárkán,
mikor partra szállt, hánynia kellett,

amit a tengeribetegségre hártott,
de csak a szabadsága elvesztése
borította föl az egyensúlyát.
Az épületek még kész se voltak,
mindenhol munkások nyüzsögtek,
deszkákat fűrészelték, oszlopfőt faragtak.
Akkor jól van, a fejemben sincs
nagyobb rend,
elvállalom.

4

AZ IDŐ A SZIGETEN

Az újjá alakított iskola
első vezetője egy perzsa filozófus volt.
Amikor megtudta, hogy a fiatal irodalmár
25 éves, elárulta, hogy ő meg 50,
amikor megtudta, hogy 30, elárulta,
hogy ő meg 60.
Pedig közben csak 2 év telt el.

5

PLATÓN A LEVEGŐBEN

A fiatal tanár nagyon rossz
órákat tartott. Nem tudott eleget,
Arisztotelészt sosem olvasta,
mindig elaludt rajta, kiesett
kezeiből a könyv. Platónon pedig
annyira felébredt, hogy a könyvet
a sarokba hajította.
Egyszer a tanároknak kijelölt
szobában ülve akkorát dobott vele,
hogy *Az állam* első kötete
kirepült az ablakon.
Ám nem eshetett le, mert egy
követ faragó munkás tengeri
madárnak nézte, és úgy elijesztette,
hogy a levegőbe emelkedett,
egy darabig körözött
az iskola fölött, majd elrepült
a nyílt tenger felé.

6

BOLGÁROK

Kiderült, őt nem is
a gondolkodás tanítására szánják,
és az se zavarja őket,
hogy keresztény. A szülővárosában,
Szalonikiben beszélt
szláv nyelvet kellett tanítania.

Te akkor bolgár vagy? kérdezgették
tőle. Dehogy, magára adó ember
nem bolgár. Nincsenek is bolgárok,
azt a nyelvet mindenki csak tanulta.
Én görög vagyok, természetesen.

De több száz éve
már görögök sincsenek!

7

MI TANÍTHATÓ?

Aztán megrémült,
mert kiderült, hogy irodalmat
kell tanítania.

Versek írását. Apollón papjai,
ahányszor az iskolába
látogattak, azt hangoztatták,
hogy az írás nem tanítható.

Vagy semmi se tanítható,
vagy minden. Vetette
ellenük. Vagy mindent tudunk,
csak rá kell ébrednünk,
hogy már tudjuk és mást sosem
fogunk tudni.

Vagy semmit nem tudunk,
és akkor keserves tanulással
kell oda felverekedni
magunkat,
ahová az állandóság hívői
friss levegőt szívni
járnak le.

8

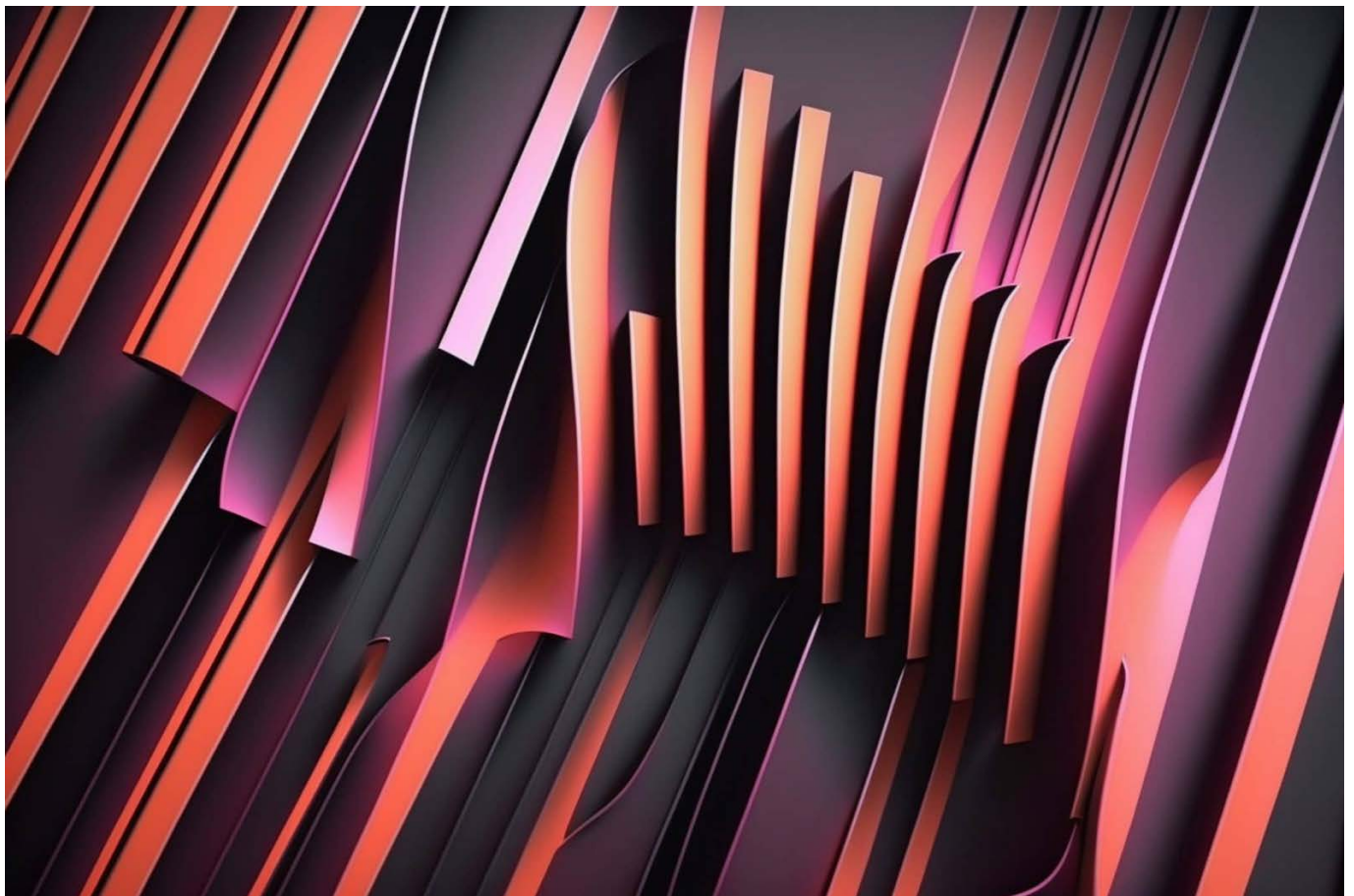
A KÉTHÚRÚ LANT

Úgy érezte, semmit nem tud,
de nem érezte úgy, hogy bármit taníthatna,
mert nem volt rendszerezett a nemtudása.

Betéve tudott minden könyvet,
a könyvek betéve mondták fel őt,
aztán felmondtak neki, kilökték magukból,
tekerceik végére viaszpecsét került,
amit egy belülről kinyúló kéz
tett fel, mint a sapkát.

Arra gondolt, felmond az iskolában,
nem akart olyasmit mondani
a diákjainak, ami igaz,
nem tudott olyat mondani,
ami ne lett volna hamis,
csak hogy senki se hallotta
meg a két hang közötti
árnyalatnyi különbséget.

Zenéről próbált beszélni,
végül már csak egy kéthúros lanton
játszott tanítás helyett, aminek az egyik
húrját le kellett eresztetni,
ha a másikat föl akarta hangolni.

9

AZ ÍRÁS TILALMA

Hétfő délben
mindig az egyetemi agórán
gyülekeztek.

XIV. Szókratész, a vezetőjük,
amellett kardoskodott,
hogy nem szabad semmit leírni,
mert akkor azt értelmezni kell.
És az eredeti elme,
ha egyszer valaki az igazságot
már lejegyezte, kénytelen lesz
valami jobbféle, tetszetős tévedés
mellett lándzsát törni.

De ha az igazság olyan
lapos, felelte a fiatal tanár.
De ha eleve nemcsak egy igazság van,
mondta egy másik fiatal tanár,
pont olyan, mint a fiatal tanár,
de kicsit talán öregebb nála.
Vagy inkább fiatalabb.
Vagy nagyon másképp ugyanannyi idős.
Talán az ikertestvére.
Talán az árnyékáról
készült szobor.

10

A HÁTUSZONY

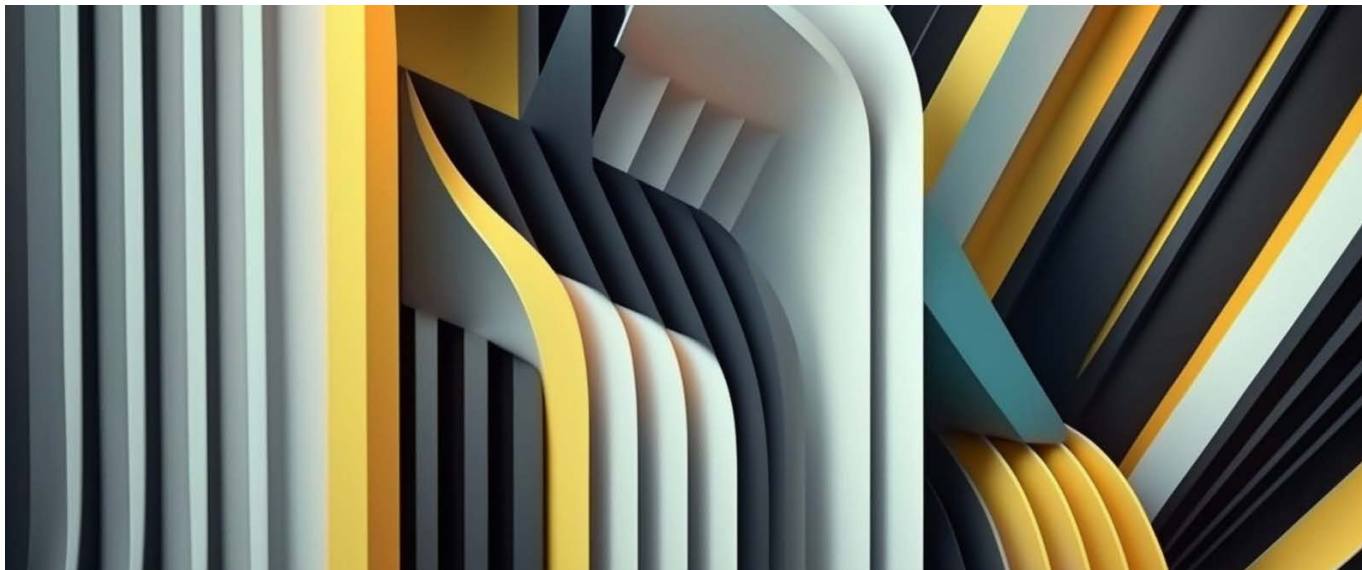
Ezeket a gyűléseket,
ahol mindent mindig megvitattak,
mindig mindenki nagyon unta.
XIV. Szókratész viszont
örömét lelte bennük,
minden héten elmondta ugyanazt, de
mikor valaki meg akart bizonyosodni
erről,
nem talált egy feljegyzést se.
És nem is emlékezett rá, mit hallott.

Amit nem írnak le, a változatlansághoz
áll. Ami változatlan,
abban elenyészik a gondolat,
szétoszlanak az ötletek,
feloldódnak a tévedések.

Mindig ugyanaz hangzott el,
mindig más könyörgött,
hogy hadd írjon le néhány szót,
mert néha olyan közel jártak
az igazsághoz,
mint cápa a parthoz.

De tényleg, a fedetlen tanácskozóhely
vészesen közel volt a tengerparthoz,
ahol a kövezett tér mellett rögtön
a mélyvíz kezdődött,
és tenger létére sodrása is volt,
látszott a kékségben a halak háta,
a medúzák derengő fénye,

és a víz fölé hajló arca előtt
éles borotvaként suhant el
egy cápa vízből kilógó hátuszonya.

11

A TUDÁS RÖGZÍTÉSE

XIV. Szókratészt nyugdíjazták.
A falusi egyetem vezetői
pedig gyanúba keveredtek,
hogy túl sok pénz fordult meg
révükön az innen és a túlsó
part között.

Senki se tudta,
igaz-e, inkább az egyetem
vallási jellegét erősítették,
külön tanszék alakult,
hogy írásba foglalják

az eddig csak szájhagyomány,
szemkontaktus és testbeszéd
révén terjedő tudást.

A fiatal tanárra a Hermész-tan
kidolgozását bízták.

És ő csak írta,
írta a közismert és sohasem
hallott történeteket,
és amit leírt, tanította
is, amit tanított,
azt leírta.

Hermész leszármazottjának
nyilvánította Szisüphoszt,
aztán nem értette,
mért tartják az egyetemen
ellenségnek.

12

A KINEVEZÉS

A fiatal tanár lassan már
nem is volt olyan fiatal.
Tudta, hogy nézetei
nem felelnek meg
az egyetem ortodox
vallásosságának. Ő Zeust
pökhendi szexmániásnak
gondolta, és ezt nem átallta

az egyetemről elutaztában
a kompon sok kollégájának
kifejteni nap mint nap.

Az egyetem vezetője,
aki már XIV. Szókratészt is
eltávolította, behívatta az
irodájába.

A tengerparti toronyépület
tetején fogadta, körben kilátás
nyílt az öbölre, látszottak
az igyekvően ingázó
kompok. Ez régen
tanácskozóhely volt,
közösségi tér, most vezetői
iroda. A már nem
fiatal tanárt megcsapta
a szabadság törekenységének szaga.

Közben lent a konyhán
frissen fogott tengeri rákot
sütöttek.

13

TALÁLKOZÁS SZISZÜPHOSSZAL

Maga sem értette, mitől lett
előbb túrhető, aztán talán
már egész jó tanár.
Alighanem Hermésznek
köszönhette. A tanítás utáni estéken
álmában egy kígyós pálcával
maga is teheneket hajtott
el Apolló gulyájából.

Sziszüphossal beszélgetett
a hegy oldalában, hogy ne
törje magát, mert végül
még egész filozófiákat
kell szimbolizálnia.
Sziszüphosz arcbőre tele volt
hegekkel, még kőszilánk is

akadt benne, mint valami tetoválás:

Mi az, hogy filozófia,
mi az, hogy szimbolizál?

Hozzáfogott volna elmagyarázni,
mire legyintett, érti ő,
csak azt próbálja érzékeltetni,
hogyan a lényeg, az idea,
vagy nevezzük akárminek,
sokkal konkrétabb, keményebb,
nehezebb.

14

A ZSARNOKSÁG-ÖSZTÖN

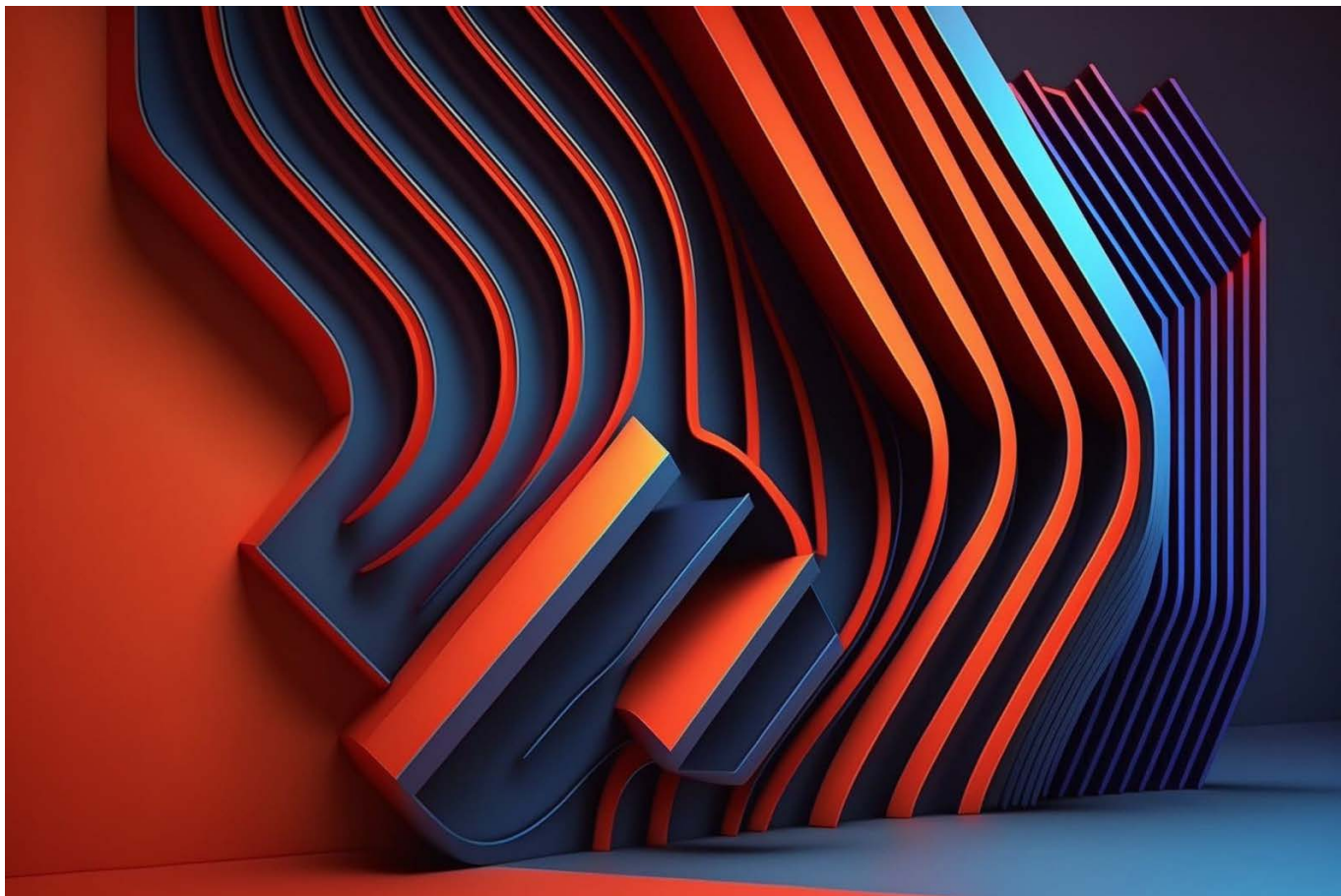
Közben a birodalomban
is új szelek fújtak, egy
Pannóniából Rómába keveredett katona
lett a császár, senki nem akarta
elhinni, hogy ez a kis kalandor
így megerősítse a hatalmát,
és azt még kevésbé,
hogyan ennyire megváltoztathat
mindent egy fürge
zsarnok.

A hatalmat mindig is gyakorolták,
és a gyakorlati hatalom
közeli rokonságot mutatott
az elméleti elnyomással.

De hogy ez az elmélet
úgy terjedjen a levegőben,
mint a fertőző betegség,
és a semmit megtanulni nem
képes emberek egyszer csak
tökéletesen tudják
a leckét, anélkül, hogy
bárki kiokosította volna őket,
azért meglepetés volt.

Az egyetemen a tanulás
hatalmára és erejére esküsznek
föl. Erre valamit maguktól kezdenek
tudni az emberek.

Amit magunktól tudunk,
az ösztön. Létezik tehát
zsarnokság-ösztön is?

15

VÉGLETESEN TERMÉSZETES

A bolgártant vezette
a középkorú tanár, miközben
azt gondolta, bolgárok nem is léteznek,
és Hermész tanainak összefoglalását
bízták rá, miközben keresztény
volt.

Rómának ebben a végletesen
szabad, és végletesen
elzsarnokosodott korszakában,
az ilyesmi természetesnek
tűnt.

A nemlétezőt
létezővé tenni,
a hitet és a tudást szétválasztani,
ez volt az ambíciója,
de nem tudta szétválasztani,
nem hitt se a hitben,
se a hitetlenségben elég jól.
Egyszóval görög volt.
Kicsúszott a kezei közül
a világ egy kis darabja,
ezt nevezik Római
Birodalomnak. És ő
végre megértette, hol él.

kép | vecteezy.com